

K N Ě Ž S T V Í

Kněžství ve Starém zákoně i v Novém zákoně vždy označuje stav, jehož se dosáhne ordinací, náboženským obřadem, který tvořilo a stále tvoří zasvěcení, požehnání, udělení svátosti.

Ze Starého zákona poznáváme, že Bůh ustanovil vyvolený lid jako „*království kněží a svatý národ*“ (Ex 19,6). V izraelském národě si zvolil jeden ze dvanácti kmenů, totiž kmen Levi, který si vyhradil pro liturgickou službu (Nm 1,48-53). Jeho členové, Bohem ustanovení kněží, jako zástupci lidí před Bohem, přinášeli dary a oběti za hříchy. Takové kněžství bylo ustanoveno k hlásání Božího slova a k obnovování společenství s Bohem prostřednictvím obětí a modlitby. Církev vidí v Áronově kněžství a ve službě levitů, stejně jako v sedmdesáti „starších“ (Nm 11,24-25) předobrazy služebného kněžství Nového zákona. Působení starozákonních kněží však nepřinášelo spásu, muselo znovu a znovu opakovat oběti a nemohlo vést k definitivnímu posvěcení, které mohla zjednat až jedině Kristova oběť.

Všechny předobrazy kněžství Starého zákona nacházejí své naplnění v Ježíši Kristu, jediném „*prostředníku mezi Bohem a lidmi*“ (1 Tim 2,5). Kristova výkupná oběť je jedinečná, přinesená jednou provždy. Je zpřítomňována v eucharistické oběti církve – ve mši svaté. Totéž platí pro Kristovo jediné kněžství – je zpřítomňováno služebným kněžstvím, aniž je tím umenšována jedinečnost Kristova kněžství. Věříme, že jedině Ježíš Kristus je pravý velekněz, což krásně vyjádřil sv. Tomáš Akvinský slovy „*jen Kristus je pravý kněz, zatímco ostatní jsou jeho služebníky*“. (srov. Katechismus katolické církve, čl. 1537-1545).

Kristus, velekněz a jediný prostředník, učinil z církve „*královský národ a kněze Boha, svého Otce*“ (Zj 1,6). Celé společenství církve, je tedy kněžské, všichni pokřtění mají účast na poslání Krista, kněze, proroka a krále. II. vatikánský koncil, ve smyslu slov sv. Petra: „*Vy jste rod vyvolený, královské kněžstvo, národ svatý*“ (1 Petr 2,9) rozpracoval nauku, že všechen Boží lid se podílí na tak zvaném všeobecném kněžství věřících, které se uskutečňuje v rozvoji křestní milosti, v životě víry, v naději a lásce a v životě podle Ducha. (srov. Katechismus, čl. 1546-1547).

Od všeobecného kněžství věřících se výrazně liší tak zvané kněžství služebné, tedy služba udělená svátostí kněžství, jejímž úkolem je sloužit ve jménu a v osobě Krista uprostřed společenství. Služebné (svátostné) kněžství uděluje posvátnou moc ke službě věřícím. Posvěcení služebníci zastávají svou službu Božímu lidu tím, že učí, konají bohoslužby (včetně mše svaté) a v rámci duchovní správy také udělují svátosti. Již od prvních dob církve byla služba udělená svěcencům vykonávána ve třech stupních: biskupském, kněžském a jáhenském. Služby udělené svěcením jsou pro organickou strukturu církve nenahraditelné, bez biskupa, kněží a jáhnů nelze mluvit o církvi. Biskup dostává plnost svátosti kněžství, kterou se zařazuje do biskupského sboru a stává se viditelnou hlavou místní církve. Kněží jsou spojeni s biskupy v kněžské důstojnosti a zároveň na nich závisí při výkonu svých pastorálních úkonů: jsou povoláni, aby byli moudrými spolupracovníky biskupů, shromáždění kolem svého biskupa tvoří „kněžstvo“, které společně s ním nese odpovědnost za místní církev, biskup jim svěřuje odpovědnost za určité farní společenství nebo za určitý církevní úřad. Jáhnové jsou služebníci posvěcení pro služebné úkoly v církvi, svěcení jim uděluje důležité úkoly ve službě slova, v bohoslužbě, v duchovní správě i ve službách lásky.

Svátost kněžství se uděluje vkládáním rukou biskupa, po němž následuje slavná modlitba svěcení, kterou světitel vyprošuje svěcenci od Boha milosti Ducha Svatého potřebné pro jeho službu. Kněžské svěcení, podobně jako křest a biřmování, vtiskuje do duše nezrušitelné svátostné znamení, proto nemůže být opakováno ani uděleno na omezenou dobu. Kněžské svěcení mohou přijmout pouze pokřtění muži, jejichž schopnosti pro výkon služby byly náležitě prošetřeny a uznány, avšak církev se cítí vázána také tím, že kandidát povolal k této službě sám Pán. Nikdo nemůže přijetí této svátosti vyžadovat, rozhodnutí o tom, zda je kandidát způsobilý pro tuto službu, přísluší církevní autoritě. Pokud se týká celibátu, ten je vždy vyžadován pro biskupské svěcení. Pro kněžské svěcení jsou v latinské církvi obvykle vybíráni muži, kteří jsou svobodní a mají úmysl zachovávat celibát. Ve východních církvích není dovoleno se ženit po přijetí svěcení. Trvalými jáhny se mohou stát také ženatí muži.

Jaké účinky má svátost kněžství a s jakou autoritou je služebné kněžství vykonáváno? Skrze zvláštní vylití Duch Svatého tato svátost připodobňuje svěcence Kristu v jeho funkci kněze, proroka a krále podle příslušného stupně svátosti. Posvěcení kněží při výkonu posvátné služby mluví a jednají nikoli z vlastní autority či z pověření nebo zmocnění společenství, nýbrž v osobě Krista-hlavy a jménem církve. Proto se služebné kněžství podstatně liší od všeobecného kněžství věřících, se kterým je nesrovnatelné. (srov. Katechismus čl. 1591-1600 a Kompendium Katechismu čl. 321-336).

A tento text zakončíme slovy papeže Benedikta XVI. z 5.5.2010: „***Drazí přátelé, buďte si vědomi velkého daru, kterým jsou kněží pro církev a pro svět. Prostřednictvím jejich služby Pán pokračuje ve spáse lidí, zpřítomňuje se a posvěcuje. Děkujte za ně Bohu a buďte svým kněžím zejména v těžkostech nablízku svojí modlitbou a podporou, aby stále více byli pastýři podle srdce Božího***“.

zpracoval K.B.